

PRAKTISCHE LESVOORBEREIDINGEN VOOR
KINDERBEGELEIDERS IN DE KINDEROPVANG

VERBINDEND BEGELEIDEN

16 VOLLEDIG
UITGEWERKTE
MODULES

OVER VERBINDEND BEGELEIDEN,
EMOTIEREGULATIE EN
LIEFDEVOL BEGRENZEN

DIRECT INZETBARE
LESVOORBEREIDINGEN

PRAKTIJKGERICHTE
WERKVORMEN

CASUSSEN EN
REFLECTIEVRAGEN

DIDACTISCHE TIPS
EN MATERIALEN

KIJKEN • VERBINDEN
BEGRENZEN • BEGELEIDEN

*Samen bouwen aan
sterke kinderbegeleiders*

NATHALIE BLANCKAERT

MEER DAN 20 JAAR ERVARING IN KINDEROPVANG,
COACHING EN VORMING

Meer dan een bundel theorie

Een volledige lesmethode die docenten uren voorbereiding uitspaart

356

pagina's direct inzetbaar
lesmateriaal

16 + 1

volledig uitgewerkte modules en
een verdiepingsmodule

> 30 uur

lesinhoud met een duidelijke
opbouw en richttijden

Elke module bevat onder andere

- heldere leerdoelen, benodigd materiaal en een lesoverzicht met richttijden
- stap-voor-stap lesverloop en letterlijk bruikbare docentenscripts
- theorie in begrijpelijke taal, didactische tips en mogelijke studentenantwoorden
- praktijkcasussen, reflectievragen, oefeningen en rollenspelen
- evaluatievragen, observatiepunten, extra opdrachten en transfer naar stage of werk
- een vaste koppeling met de bijbehorende werkbundel Verbindend Begeleiden

€ 89,95 = minder dan € 3 per lesuur

Eén aankoop, jarenlang inzetbaar voor de eigen lesgroepen.

De volgende pagina's zijn een selectie uit het volledige pakket.

Nauw aansluitend bij de opleiding

Leerplanondersteunend en rechtstreeks verbonden met de beroepspraktijk

Verbindend Begeleiden ondersteunt verschillende leerplandoelen en beroepscompetenties binnen de opleiding Kinderbegeleider baby's en peuters en de studierichting Opvoeding en Begeleiding. De inhoud sluit nauw aan bij de overkoepelende kaders van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.

De modules ondersteunen onder meer

- objectief observeren, interpreteren en pedagogisch handelen afstemmen;
- sociaal-emotionele behoeften herkennen en sensitief-responsief begeleiden;
- kinderen ondersteunen bij emoties, grenzen en sociale vaardigheden;
- rust-, eet-, onthaal-, overgangs- en spelmomenten begeleiden;
- zelfstandigheid, ontwikkeling, welbevinden en betrokkenheid stimuleren;
- professioneel communiceren met ouders en samenwerken met collega's;
- reflecteren over het eigen handelen en bijdragen aan kwaliteitsverbetering.

Belangrijke verduidelijking

De methode vervangt geen officieel leerplan en houdt geen officiële goedkeuring door een onderwijsnet in. De docent of opleiding blijft verantwoordelijk voor de concrete koppeling aan het geldende leerplan, de beginsituatie van de leerlingen en de eigen onderwijscontext.

In de volledige docentenhandleiding staat een uitgebreide competentiematrix.

Onderbouwd én praktijkgericht

Officiële kaders, theoretische inzichten en pedagogische inspiratie

De methode is ontwikkeld vanuit een combinatie van officiële Vlaamse kaders, pedagogische en theoretische inzichten en jarenlange praktijkervaring in kinderopvang, coaching en onderwijs. Het VB-model - Observeren, Begrijpen, Verbinden, Begeleiden en Reflecteren - is een eigen didactische uitwerking van Nathalie Blanckaert.

Officiële Vlaamse kaders

- Agentschap Opgroeien - Pedagogisch raamwerk voor de kinderopvang van baby's en peuters;
- MeMoQ - meten en monitoren van pedagogische kwaliteit in de kinderopvang;
- Vlaamse beroepskwalificatie Kinderbegeleider baby's en peuters (VKS-niveau 4);
- minimumdoelen en opleidingsprofielen binnen onderwijs en volwassenenonderwijs;
- leerplannen Opvoeding en Begeleiding en Kinderbegeleider van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het GO!.

Theoretische en pedagogische inspiratie

- hechting en de veilige basis: John Bowlby;
- ontwikkeling en leren: Jean Piaget en Lev Vygotsky;
- emotieregulatie en het ontwikkelende kindere brein: Daniel J. Siegel en Tina Payne Bryson;
- verbindende communicatie: Marshall B. Rosenberg;
- welbevinden en betrokkenheid: Ferre Laevers en het ervaringsgericht onderwijs;
- respect voor tempo, autonomie, zelfstandigheid en vrije ontwikkeling: Emmi Pikler en Maria Montessori.

Verbindend Begeleiden kopieert geen bestaande pedagogische methode, maar brengt herkenbare inzichten samen in een eigen, praktijkgerichte leerlijn. De volledige bibliografische bronnenlijst en pedagogische verantwoording zijn opgenomen in de docentenhandleiding die deel uitmaakt van het pakket.

Module 1 Gedrag is communicatie

Waarom deze module?

Deze eerste module vormt het fundament van de volledige lesmethode **Verbindend begeleiden**. Alles wat in de volgende modules aan bod komt, vertrekt vanuit één centrale visie: gedrag is communicatie.

Jonge kinderen beschikken nog niet over de taal, de impulscontrole en de emotieregulatie om gevoelens en behoeften onder woorden te brengen. Daarom communiceren zij vaak via hun gedrag. Boosheid, huilen, slaan, terugtrekken of druk gedrag kunnen signalen zijn van wat een kind voelt, nodig heeft of nog niet kan verwoorden.

In deze les leren studenten anders kijken naar gedrag. Ze ontdekken dat professioneel begeleiden begint met observeren, begrijpen en afstemmen, nog vóór er sprake is van begrenzen of corrigeren.

Deze manier van kijken vormt de rode draad doorheen de volledige opleiding.

Leerdoelen

Na deze module kan de student:

- uitleggen waarom gedrag een vorm van communicatie is;
- gedrag onderscheiden van de onderliggende behoefte;
- gedrag observeren zonder onmiddellijk te oordelen;
- benoemen welke basisbehoeften achter gedrag kunnen schuilgaan;
- een eerste verbindende reactie formuleren.

Benodigd materiaal

- Werkbundel *Verbindend begeleiden*
- Observatiefiches
- Whiteboard of flap-over
- Stiften
- Post-its
- Groene en rode kaartjes (of twee gekleurde blaadjes per student)

Lesoverzicht

Lesonderdeel	Richttijd
Welkom en voorkennis activeren	10 minuten
Theorieblok 1	20 minuten
Reflectieoefening	10 minuten
Theorieblok 2	15 minuten
Casus Milan	20 minuten
Extra casus	10 minuten
Oefening 'Feit of interpretatie'	15 minuten
Rollenspel	20 minuten
Reflectie en afronding	10 minuten

Totale richttijd: ongeveer 2 uur en 10 minuten.

Praktische planning: de richttijden zijn indicatief. Bij minder beschikbare tijd kan de leerkracht een onderdeel met 'extra casus', 'verdieping' of 'extra werkvorm' doorschuiven naar een volgend lesmoment.

LESVERLOOP

Welkom en voorkennis activeren (10 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Een veilige en open sfeer creëren waarin studenten vrij hun ideeën durven delen. De voorkennis activeren en studenten nieuwsgierig maken naar de centrale visie van de opleiding.

Docent zegt

"Welkom allemaal.

Vandaag starten we met een zin die de basis vormt van de volledige opleiding. Eigenlijk kan je zeggen dat alles wat we de komende lessen zullen bespreken, terug te brengen is naar deze ene gedachte."

Schrijf vervolgens langzaam en duidelijk op het bord:

Gedrag is communicatie

Neem daarna bewust enkele seconden stilte.

Laat de studenten de zin rustig lezen.

Vraag vervolgens:

"Wat betekent deze uitspraak volgens jullie?"

Geef de studenten voldoende tijd om na te denken. Vermijd de neiging om de stilte onmiddellijk op te vullen.

Vaak komen de meest waardevolle antwoorden wanneer studenten even kunnen nadenken.

Laat verschillende studenten reageren.

Mogelijke antwoorden van studenten

Schrijf alle antwoorden zichtbaar op het bord, zonder ze meteen te beoordelen.

Mogelijke reacties zijn:

- boosheid
- verdriet
- frustratie
- aandacht vragen
- niet kunnen praten
- emoties
- grenzen

Theorieblok 1 Waarom communiceren jonge kinderen via gedrag? (20 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten laten begrijpen waarom gedrag voor jonge kinderen een communicatiemiddel is en waarom zij gevoelens nog niet altijd onder woorden kunnen brengen.

Link met de werkbundel

Vraag de studenten om hoofdstuk 1 van de werkbundel te openen.

Lees de eerste pagina samen klassikaal.

Vraag de studenten om tijdens het lezen woorden of zinnen aan te duiden die zij belangrijk vinden.

Docent zegt

"Waarom kunnen jonge kinderen vaak nog niet vertellen wat ze voelen?"

Geef verschillende studenten de kans om te antwoorden.

Mogelijke antwoorden

- Hun taal is nog volop in ontwikkeling.
- Ze begrijpen hun eigen gevoelens nog niet altijd.
- Hun hersenen zijn nog niet volledig ontwikkeld.
- Ze kunnen emoties nog moeilijk reguleren.
- Ze reageren impulsief.
- Ze weten zelf vaak nog niet waarom ze boos of verdrietig zijn.

Docent licht toe

Vat de antwoorden samen.

"Jonge kinderen voelen vaak veel meer dan ze kunnen verwoorden.

Wanneer een kind zich overprikkeld voelt, kan het meestal nog niet zeggen:

'Het is hier te druk.'

Wanneer een kind gefrustreerd is, zal het zelden zeggen:

'Ik ben teleurgesteld omdat dit niet lukt.'

In plaats daarvan laat het kind zijn gevoelens zien via gedrag."

Benadruk vervolgens:

Gedrag is de taal van jonge kinderen.

Leg uit dat boosheid of huilen bij jonge kinderen meestal geen bewuste keuze is om moeilijk te doen. Vaak beschikken zij nog niet over voldoende taal en zelfregulatie om gevoelens anders te uiten.

Klassikale vraag

Vraag aan de studenten:

"Welke gedragingen zie je regelmatig in de kinderopvang wanneer een kind iets moeilijk vindt?"

Laat verschillende voorbeelden geven.

Schrijf deze op het bord.

Bijvoorbeeld:

- huilen
- slaan
- bijten
- schreeuwen
- speelgoed gooien
- weglopen
- zich verstoppen
- niet luisteren
- weigeren

Vertel de studenten dat ze later in de les zullen ontdekken wat achter al deze gedragingen kan schuilgaan.

Didactische tip

Sommige studenten zullen zeggen dat kinderen "aandacht zoeken".

Gebruik dit als leermoment.

Vraag door:

"Waarom zou een kind aandacht nodig hebben?"

Zo help je studenten beseffen dat aandacht geen negatief gedrag is, maar een menselijke basisbehoefte.

Veel voorkomende misvatting

Studenten denken soms dat jonge kinderen bewust lastig doen om volwassenen uit te dagen.

Leg uit dat het weinig helpend is om gedrag van jonge kinderen meteen als manipulatie te bestempelen. Onderzoek eerst welke emotie, behoefte, vaardigheid of omstandigheid mogelijk meespeelt.

Maak hierbij de link met de hersenontwikkeling: de delen van de hersenen die verantwoordelijk zijn voor impulscontrole en emotieregulatie zijn nog volop in ontwikkeling.

Reflectieoefening – Mijn eigen reactie op gedrag (10 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten laten stilstaan bij hun eigen gevoelens en reacties wanneer zij moeilijk gedrag zien. Professioneel handelen begint immers met zelfreflectie.

Docent zegt

"Niet elk gedrag raakt ons op dezelfde manier.

Sommige begeleiders vinden huilen moeilijk.

Anderen hebben het lastig met slaan, schreeuwen of voortdurend aandacht vragen.

Denk even na over jezelf."

Geef iedere student een post-it.

Vraag vervolgens:

"Welk gedrag vind jij persoonlijk het moeilijkst?"

Laat iedereen één gedrag noteren.

Mogelijke voorbeelden

- bijten
- slaan
- schreeuwen
- huilen
- weigeren
- gooien
- druk gedrag
- niet luisteren

Laat de studenten daarna nog een tweede vraag beantwoorden.

"Waarom vind je net dat gedrag moeilijk?"

Geef opnieuw enkele minuten denktijd.

Klassikale bespreking

Vraag enkele vrijwilligers om hun antwoord te delen.

Moedig studenten aan om ook gevoelens te benoemen.

Bijvoorbeeld:

- "Ik word er onzeker van."
- "Ik weet dan niet goed wat ik moet doen."
- "Ik voel frustratie."
- "Ik vind het lastig wanneer andere kinderen er last van hebben."

Theorieblok 2 Achter gedrag kijken: de ijsberg (15 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten laten ontdekken dat zichtbaar gedrag slechts een klein deel van het volledige verhaal is. Ze leren dat gedrag pas echt begrepen kan worden wanneer ook gekeken wordt naar de gevoelens, behoeften en omstandigheden die eraan voorafgaan.

Docent zegt

"Tot nu toe hebben we vooral gesproken over wat we kunnen zien.

Maar stel dat gedrag eigenlijk maar een klein stukje van het hele verhaal is."

Neem een stift en teken een grote ijsberg op het bord of op de flap-over.

Vraag aan de studenten:

"Welk deel van een ijsberg zie je eigenlijk?"

Laat de studenten antwoorden.

Wanneer iemand zegt dat je maar een klein deel ziet, bevestig je dit.

Docent licht toe

"Met gedrag is dat eigenlijk net hetzelfde.

Wij zien wat een kind doet.

Maar wat een kind voelt, denkt of nodig heeft, blijft meestal verborgen."

Schrijf boven de waterlijn:

Wat wij zien

Vraag vervolgens:

"Welke gedragingen zien jullie regelmatig in de kinderopvang?"

Laat verschillende studenten antwoorden.

Mogelijke antwoorden

Schrijf deze boven de waterlijn.

- huilen
- slaan
- bijten
- schreeuwen
- speelgoed gooien
- niet luisteren
- weglopen
- weigeren
- zich terugtrekken
- voortdurend aandacht vragen

Docent zegt

"En nu komt de belangrijkste vraag van vandaag.

Wat zou er onder de waterlijn kunnen zitten?"

Mogelijke antwoorden

Schrijf deze onder de waterlijn.

- vermoeidheid
- honger
- verdriet
- angst
- overprikkeling
- onzekerheid
- jaloezie
- frustratie
- nood aan aandacht
- behoefte aan veiligheid
- behoefte aan verbinding
- verandering thuis

Casus 1 Milan

Doel van dit lesonderdeel

Studenten leren gedrag objectief observeren en onderscheiden van hun eigen interpretatie.

Link met de werkbundel

Vraag de studenten om de casus van Milan in de werkbundel erbij te nemen.

Geef hen enkele minuten om de casus individueel te lezen.

Docent zegt

"Lees de casus rustig door.

Probeer nog geen oplossing te bedenken.

We gaan eerst alleen observeren."

Geef hiervoor voldoende tijd.

Individuele verwerking

Vraag de studenten om de volgende vraag schriftelijk te beantwoorden.

Wat zie je?

Benadruk dat ze enkel feiten mogen noteren.

Geen verklaringen.

Geen interpretaties.

Klassikale bespreking

Vraag verschillende studenten naar hun antwoorden.

Wanneer iemand zegt:

"Milan is boos."

Vraag door.

"Wat zie je precies?"

Help studenten om concreter te formuleren.

Bijvoorbeeld:

- Milan gooit speelgoed.
- Milan huult.
- Milan duwt een ander kind.
- Milan roept luid.

Docent licht toe

"Dit noemen we observeren.

We beschrijven alleen wat we werkelijk zien.

We vullen nog niets in."

Tweede vraag

Vraag daarna:

"Wat zou er achter dit gedrag kunnen schuilgaan?"

Benadruk dat er meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Extra casus Emma (2 jaar)

Doel van dit lesonderdeel

De aangeleerde inzichten toepassen in een nieuwe situatie.

Docent zegt

"Nu gaan we dezelfde manier van denken toepassen op een andere situatie."

Lees de casus rustig voor.

Casus

Emma is twee jaar.

Iedere ochtend begint ze luid te huilen wanneer haar mama vertrekt.

Wanneer de begeleider haar wil troosten, slaat Emma de hand van de begeleider weg en draait ze zich om.

Vraag 1

Wat zie je?

Laat studenten eerst individueel nadenken.

Mogelijke antwoorden

- Emma huilt.
- Emma slaat de hand weg.
- Emma draait zich om.
- Mama vertrekt.

Vraag 2

Welke behoefte zou Emma op dit moment kunnen hebben?

Mogelijke antwoorden

- veiligheid
- verbinding
- nabijheid
- voorspelbaarheid
- geruststelling

Vraag 3

Wat zou jij zeggen?

Laat studenten hun antwoord formuleren.

Mogelijke verbindende reactie

"Ik zie dat het afscheid moeilijk is."

"Je bent verdrietig."

"Mama komt straks terug."

"Ik blijf even bij jou."

Docent licht toe

Benadruk dat troosten niet hetzelfde is als gevoelens onmiddellijk willen oplossen.

Vaak heeft een kind vooral nood aan een rustige volwassene die aanwezig blijft.

Veel voorkomende misvatting

Sommige studenten willen Emma onmiddellijk afleiden.

Bespreek dat afleiding soms helpend kan zijn, maar dat gevoelens eerst erkenning nodig hebben.

Oefening Feit of interpretatie? (15 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten leren het verschil maken tussen objectief observeren en interpreteren.

Benodigd materiaal

Iedere student krijgt een groene en een rode kaart.

Groen = feit

Rood = interpretatie

Docent zegt

"Ik lees telkens een uitspraak voor.

Denk goed na.

Is dit een feit dat je werkelijk kan zien?

Of is het een interpretatie die iemand eraan geeft?"

Lees één voor één de onderstaande uitspraken voor.

Na iedere uitspraak steken de studenten hun kaart omhoog.

Uitspraak 1

Finn gooit een blok.

✓ Feit

Uitspraak 2

Finn zoekt aandacht.

✓ Interpretatie

Uitspraak 3

Sarah huult.

✓ Feit

Uitspraak 4

Sarah manipuleert.

✓ Interpretatie

Uitspraak 5

Noah loopt weg.

✓ Feit

Uitspraak 6

Noah is koppig.

✓ Interpretatie

Uitspraak 7

Mila duwt een ander kind.

✓ Feit

Uitspraak 8

Mila is agressief.

✓ Interpretatie

Nabespreking

Vraag na enkele uitspraken telkens:

"Waarom is dit volgens jou een interpretatie?"

Laat studenten uitleggen.

Docent licht toe

"Een feit kan iedereen zien.

Een interpretatie is onze eigen verklaring van wat we denken dat er gebeurt.

Professioneel observeren betekent dat we eerst feiten verzamelen, vóór we betekenis geven aan gedrag."

Didactische tip

Dit is een oefening die je later in de opleiding opnieuw kan gebruiken. Studenten merken vaak dat ze na enkele modules veel sneller het verschil zien tussen observeren en interpreteren.

Rollenspel Verbindend reageren in de praktijk (20 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten laten ervaren hoe moeilijk én hoe waardevol een verbindende reactie kan zijn. Ze oefenen met het benoemen van gevoelens, het bewaken van grenzen en het uitstralen van rust.

Docent zegt

"Tot nu toe hebben we vooral nagedacht over gedrag.
Nu gaan we oefenen hoe je als begeleider kan reageren."
Verdeel de klas in duo's.
De ene student speelt de kinderbegeleider.
De andere student speelt het kind.
Na enkele minuten wisselen de rollen.

Situatie 1

Een peuter speelt met een auto.
Een ander kind neemt de auto af.
De peuter slaat het andere kind.

Opdracht

De begeleider reageert zoals hij of zij op de stage of werkvloer zou reageren.
Laat de studenten ongeveer twee minuten oefenen.

Observerende studenten

Wanneer je met grotere groepen werkt, kan een tweede duo observeren.
Geef hen onderstaande observatiefiche.

Observatiefiche

Observeer de begeleider.

Observeerpunt	Ja	Nog oefenen
Blijft rustig spreken	☐	☐
Benoemt de emotie	☐	☐
Benoemt het gedrag	☐	☐
Bewaakt de grens	☐	☐
Geeft veiligheid	☐	☐
Gebruikt korte zinnen	☐	☐
Zoekt eerst verbinding	☐	☐

Evaluatie van de les

Controleer of de leerdoelen bereikt werden.

Gebruik onderstaande vragen als korte afsluitende evaluatie.

Vraag 1

Waarom zeggen we dat gedrag communicatie is?

Vraag 2

Noem drie mogelijke behoeften die achter gedrag kunnen schuilgaan.

Vraag 3

Wat is het verschil tussen observeren en interpreteren?

Vraag 4

Waarom is het belangrijk om eerst verbinding te maken vóór je gedrag probeert bij te sturen?

Vraag 5

Formuleer één verbindende reactie op deze situatie:

Een peuter begint luid te huilen omdat hij niet als eerste naar buiten mag.

Differentiatie

Wanneer de groep sneller werkt

Laat studenten in kleine groepjes zelf een praktijkcasus bedenken.

Een ander groepje probeert de behoefte achter het gedrag te achterhalen en formuleert een verbindende reactie.

Wanneer de groep meer ondersteuning nodig heeft

Gebruik extra voorbeelden uit de stage of praktijk.

Werk de casussen samen stap voor stap uit.

Geef studenten eerst voldoende tijd om feiten en interpretaties van elkaar te onderscheiden.

Verdiepingsmodule Positief begrenzen

Waarom deze module?

In de vorige modules ontdekten studenten dat gedrag een vorm van communicatie is, dat emoties begeleiding vragen en dat duidelijke grenzen kinderen veiligheid bieden.

In deze module brengen we al deze inzichten samen.

Grenzen stellen behoort tot de dagelijkse praktijk van elke kinderbegeleider. Toch ervaren veel beginnende begeleiders dit als één van de moeilijkste opdrachten. Ze vragen zich af:

- Wanneer zeg ik "nee"?
- Hoe blijf ik rustig als een kind niet luistert?
- Mag ik streng zijn?
- Hoe combineer ik warmte met duidelijkheid?

Binnen **Verbindend Begeleiden** vertrekken we vanuit een duidelijke visie:

"Een kind heeft niet minder grenzen nodig, maar betere grenzen."

Positief begrenzen betekent niet dat alles mag. Integendeel.

Jonge kinderen voelen zich juist veilig wanneer volwassenen duidelijk, voorspelbaar en rustig zijn. Een professionele kinderbegeleider zegt niet alleen wat niet mag, maar helpt kinderen vooral ontdekken wat wél verwacht wordt.

Tijdens deze module leren studenten hoe zij grenzen kunnen stellen zonder de relatie met het kind te beschadigen. Ze ontdekken hoe verbindende communicatie, positieve taal en consequente afspraken bijdragen aan een veilige en warme opvangomgeving.

Leerdoelen

Na deze module kan de student:

- uitleggen waarom grenzen belangrijk zijn voor jonge kinderen;
- het verschil beschrijven tussen straffen en positief begrenzen;
- op een rustige en duidelijke manier grenzen stellen;
- gewenst gedrag stimuleren met positieve taal;
- verbindende communicatie gebruiken tijdens het begrenzen;
- uitleggen waarom consequent handelen kinderen veiligheid biedt.

Oefening

Lees telkens een uitspraak voor.

Studenten beslissen of dit een voorbeeld is van **straffen** of van positief begrenzen.

Voorbeelden:

- "Ga maar even apart zitten."
- "We wandelen binnen."
- "Je bent stout."
- "Ik laat niet toe dat je iemand pijn doet."
- "Je mag boos zijn. We slaan niet."

Bespreek telkens waarom.

Didactische tip

Benadruk dat positief begrenzen geen "zachte" aanpak is.
Integendeel.
De grens blijft even duidelijk.
Alleen de manier waarop je ze brengt verandert.

Reflectieoefening Grenzen die veiligheid geven (15 minuten)

Doel van dit onderdeel

Studenten laten ervaren dat duidelijke grenzen vaak net meer vrijheid en veiligheid creëren.

Docent zegt

"Denk terug aan een situatie waarin duidelijke afspraken jou geholpen hebben."

Dat mag op school zijn.

Tijdens een vakantiejob.

Op stage.

Of in een sportclub.

Laat studenten kort noteren:

- Welke afspraak was er?
- Waarom werkte die goed?
- Hoe werd die gecommuniceerd?

Na enkele minuten bespreek je enkele voorbeelden klassikaal.

Theorieblok 5 Consequentie betekent voorspelbaarheid (15 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten leren dat consequent zijn niet hetzelfde is als streng zijn.

Docent zegt

"Wat betekent volgens jullie het woord 'consequent'?"

Laat studenten antwoorden.

Mogelijke antwoorden

- altijd hetzelfde doen;
- afspraken volgen;
- eerlijk zijn;
- voorspelbaar zijn.

Docent licht toe

"Consequent betekent niet dat je streng bent.

Consequent betekent dat kinderen weten wat ze mogen verwachten."

Schrijf op het bord:

Vandaag geldt dezelfde afspraak als gisteren.

Klassikale vraag

"Wat gebeurt er wanneer afspraken voortdurend veranderen?"

Mogelijke antwoorden

- kinderen blijven testen;
- verwarring;
- onzekerheid;
- frustratie.

Docent licht toe

"Kinderen zoeken niet naar wisselende regels.

Ze zoeken naar voorspelbaarheid."

Voorbeelden

Minder helpend	Mogelijke positieve formulering
Niet lopen!	We wandelen binnen.
Niet roepen!	We praten rustig.
Niet gooien!	Leg het speelgoed maar voorzichtig neer.
Niet trekken!	Vraag het maar even.
Hou op!	Ik help je even.
Hoe vaak moet ik dat nog zeggen?	Ik herhaal de afspraak nog eens.
Doe eens flink.	Ik zie dat dit moeilijk is. Ik help je.
Niet zeuren.	Vertel me eens wat er moeilijk is.

Werk in groepjes.

Na ongeveer tien minuten bespreek je de antwoorden klassikaal.

Nabespreking

Vraag telkens:

- Welke boodschap geef je?
- Is de verwachting duidelijk?
- Zou een peuter begrijpen wat je bedoelt?

Werkvorm – Grenzenkaart (20 minuten)

Doel van dit lesonderdeel

Studenten leren om in elke praktijksituatie een duidelijke grens én een alternatief te formuleren.

Docent zegt

"Elke groep krijgt een praktijksituatie."

Opdracht

Beantwoord telkens drie vragen.

1. Welke grens is nodig?

2. Hoe formuleer je die positief?

3. Welk alternatief bied je aan?

Situaties

- een kind klimt op een tafel;
- een kind gooit blokken;
- een kind loopt binnen;

Observeerpunt	Ja	Nog oefenen
Houdt de grens duidelijk	☐	☐
Biedt een alternatief	☐	☐
Blijft respectvol	☐	☐
Straalt veiligheid uit	☐	☐

Klassikale reflectie (10 minuten)

Reflectievragen

1. Welke zin uit de taalchallenge ga jij bewust gebruiken tijdens je stage?

.....

2. Welke gewoonte wil jij afleren?

.....

3. Waarom maakt positieve taal zo'n verschil?

.....

4. Welke inzichten uit de vorige modules hielpen je vandaag het meest?

.....

Laat enkele studenten vrijwillig hun antwoorden delen.

Samenvatting door de docent (5 minuten)

Docent zegt

"Vandaag ontdekten we dat positief begrenzen veel meer is dan vriendelijk spreken.

Het is een professionele manier van begeleiden waarbij warmte en duidelijkheid hand in hand gaan."

Kernboodschappen

1. Grenzen geven veiligheid.

Kinderen voelen zich veiliger wanneer verwachtingen duidelijk zijn.

2. Benoem wat je wél verwacht.

Positieve taal helpt kinderen begrijpen welk gedrag gewenst is.

3. Rustige duidelijkheid werkt sterker dan boos worden.

Kinderen spiegelen zich aan de houding van de volwassene.

4. Verbinding en begrenzing versterken elkaar.

Je erkent gevoelens én bewaakt de grens.

5. Complimenten versterken gewenst gedrag.

Concrete positieve aandacht helpt kinderen groeien.

Evaluatie van de les

Controleer of de leerdoelen bereikt werden.

Vraag 1

Waarom hebben jonge kinderen grenzen nodig?

Vraag 2

Wat is het verschil tussen straffen en positief begrenzen?

Vraag 3

Waarom werkt positieve taal beter dan negatieve taal?

Vraag 4

Wat betekent consequent handelen?

Vraag 5

Geef een voorbeeld van een positieve grens.

Praktijkopdracht (optioneel)

Vraag de studenten om tijdens hun volgende stagedag bewust te letten op hun taalgebruik.

Laat hen minstens vijf situaties noteren waarin zij een grens stelden.

Beschrijf telkens:

- Wat deed het kind?
- Welke woorden gebruikte jij?
- Benoemde je wat niet mocht of wat je wél verwachtte?
- Bood je een alternatief aan?
- Hoe reageerde het kind?
- Wat zou je de volgende keer eventueel anders doen?

Bespreek de observaties tijdens de volgende les en laat studenten elkaar tips geven.

Module 13 Communiceren met ouders

Waarom deze module?

In de vorige modules lag de focus op het begeleiden van jonge kinderen. Je ontdekte hoe je gedrag leert begrijpen, emoties begeleidt, grenzen stelt en kinderen ondersteunt in hun ontwikkeling.

Maar kwaliteitsvolle kinderopvang draait niet alleen om het kind.

Een goede samenwerking met ouders is minstens even belangrijk. Ouders en kinderbegeleiders delen immers een gemeenschappelijk doel: het welbevinden en de ontwikkeling van het kind.

Binnen **Verbindend Begeleiden** vertrekken we daarom vanuit partnerschap. Ouders kennen hun kind als geen ander. Kinderbegeleiders zien het kind dan weer functioneren in een groep en kunnen belangrijke observaties delen. Wanneer beide perspectieven samenkomen, ontstaat een vollediger beeld van het kind.

Veel studenten vinden gesprekken met ouders spannend. Ze zijn bang om iets verkeerd te zeggen, weten niet hoe ze moeilijke onderwerpen moeten bespreken of voelen zich onzeker wanneer ouders emotioneel reageren.

In deze module leren studenten dat professioneel communiceren niet betekent dat je op alles een antwoord moet hebben. Het betekent vooral dat je respectvol luistert, objectief observeert en samen met ouders zoekt naar wat een kind nodig heeft.

Leerdoelen

Na deze module kan de student:

- uitleggen waarom een goede samenwerking met ouders belangrijk is;
- beschrijven welke informatie belangrijk is tijdens een overdrachtsmoment;
- op een respectvolle manier communiceren met ouders;
- observaties onderscheiden van interpretaties;
- een moeilijk gesprek voorbereiden;
- het belang van vertrouwen, discretie en partnerschap toelichten.

Benodigd materiaal

- Werkbundel *Verbindend begeleiden*
- Whiteboard of smartboard
- Stiften
- Casuskaarten
- Observatieformulier (optioneel)
- Post-its

Docent licht toe

"Hoe je een boodschap brengt, bepaalt vaak hoe ouders ze ontvangen."

Schrijf op het bord:

Een moeilijk gesprek bestaat uit vijf stappen.

Stap 1

Begin positief.

Bijvoorbeeld:

"Finn speelde vandaag heel fijn samen met de andere kinderen."

Stap 2

Beschrijf wat je hebt gezien.

"We merkten vandaag ook dat hij twee keer beet tijdens een conflict om speelgoed."

Stap 3

Stel open vragen.

"Herkennen jullie dit ook thuis?"

"Hoe verloopt dat bij jullie?"

Module 16 Teamafspraken: rust, duidelijkheid en verbinding

Waarom deze module?

In module 14 onderzochten studenten hoe professionele samenwerking en feedback een team versterken. In module 15 stond de draagkracht van de begeleider centraal. Deze slotmodule vertaalt beide inzichten naar gedragen teamafspraken.

Kinderen ervaren meer voorspelbaarheid wanneer begeleiders dezelfde basisafspraken hanteren rond gedrag, emoties, rust, ouders en veiligheid. Teamafspraken zijn pas waardevol wanneer ze concreet, haalbaar, bekend en regelmatig geëvalueerd worden.

Leerdoelen

Na deze module kan de student:

- uitleggen waarom gezamenlijke afspraken veiligheid vergroten;
- een onduidelijke praktijksituatie vertalen naar een concrete teamafpraak;
- verschillen tussen collega's respectvol bespreken;
- afspraken formuleren die observeerbaar en haalbaar zijn;
- een eenvoudige evaluatiecyclus voor teamafspraken gebruiken.

Benodigd materiaal

- Werkbundel *Verbindend Begeleiden*
- Werkblad teamafspraken
- Casuskaarten
- Grote bladen, post-its en stiften
- Whiteboard of smartboard

Lesoverzicht

Lesonderdeel	Richttijd
Instap – Eén situatie, twee boodschappen	10 minuten
Theorieblok 1 – Duidelijke afspraken zorgen voor veiligheid	45 minuten
Theorieblok 2 – Respect voor verschillen	15 minuten
Theorieblok 3 – Samen verantwoordelijkheid dragen	15 minuten
Casus 1 – Verschillende afspraken, verschillende boodschappen	20 minuten
Werkvorm – De Teamchallenge	30 minuten
Werkvorm – Van probleem naar gedragen afspraak	25 minuten
Samenvatting door de docent	5 minuten

Totale richttijd: ongeveer 2 uur en 45 minuten.

Praktische planning: de richttijden zijn indicatief. Een extra casus, verdiepingsvraag of aanvullende werkvorm kan naar een volgend lesmoment worden doorgeschoven.

Evaluatie van de les

Controleer of de leerdoelen bereikt werden.

Vraag 1

Waarom is samenwerking belangrijk binnen de kinderopvang?

Vraag 2

Wat kenmerkt professionele communicatie?

Vraag 3

Hoe geef je constructieve feedback?

Vraag 4

Waarom zijn duidelijke afspraken belangrijk?

Vraag 5

Hoe kun jij bijdragen aan een sterk team?

Praktijkopdracht

Observeer tijdens je volgende stage niet alleen de kinderen, maar ook de samenwerking binnen het team.

Noteer:

- Welke afspraken worden duidelijk nageleefd?
- Hoe communiceren collega's met elkaar?
- Hoe wordt informatie doorgegeven?
- Wanneer helpen collega's elkaar spontaan?
- Welke invloed heeft deze samenwerking op de kinderen?

Bespreek je observaties tijdens de volgende les.

Klaar om meteen les te geven

- Geen losse inspiratie, maar een doordachte leerlijn.
- Geen uren zoeken naar casussen en werkvormen.
- Geen lesopbouw meer vanaf een blanco blad.

Volledig pakket: € 89,95

356 pagina's - 16 modules + verdieping
meer dan 30 uur uitgewerkte lesinhoud

Het Bengeltje Coaching

Dit inblikvoorbeeld is uitsluitend bedoeld om het lespakket te beoordelen.
Kopiëren of gebruiken als lesmateriaal is niet toegestaan.